

Haninge kommun
Dnr: KS-2025-00564
oversiktsplan@haninge.se

Yttrande över granskningsförslag av översiktsplan för Haninge kommun

Bakgrundsinformation

Haninge kommun har sänt förslag till översiktsplan till Länsstyrelsen för yttrande i samband med granskning enligt 3 kap. 12 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. I detta skede ska Länsstyrelsen enligt 3 kap. 16 § andra stycket PBL enbart framföra synpunkter på förslaget till översiktsplanen som ansluter till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 PBL. Den 23 maj 2025 lämnade Länsstyrelsen ett samrådsyttrande över Haninges översiktsplan.

Under beredningen av granskningsyttrandet har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter från Energimyndigheten, Försvarsmakten, Luftfartsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Sveriges geotekniska institut, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, Svenska kraftnät, Tillväxtverket och Trafikverket.

Samlad bedömning

Haninge kommun har bearbetat översiktsplanen och tagit hänsyn till flera av Länsstyrelsens synpunkter i samrådsskedet. Dock ser Länsstyrelsen att översiktsplanen i vissa fall inte uppfyller kraven i 3 kap. 16 § PBL, samt att det i andra fall inte går att göra en bedömning av detta utifrån underlaget. Vidare anser Länsstyrelsen att översiktsplanen till följd av detta inte kan anses utgöra tillräcklig vägledning för efterföljande planering. Aktuella krav rör delar av riksintresse enligt 3 – 4 kap. miljöbalken, mellankommunal samordning samt hälsa och säkerhet, risken för olyckor, översvämning eller erosion (klimatrelaterade risker).

Riksintresse enligt 3 – 4 kap. miljöbalken

Riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § MB

Haninge kommun har sju områden av riksintresse för kulturmiljövården. Kommunen beskriver dessa i översiktsplanen på en mycket övergripande nivå och hänvisar till Riksantikvarieämbetets beslutade riksintressebeskrivningar samt för vägledning till Länsstyrelsens kunskapsunderlag. Länsstyrelsen saknar dock en bedömning och ett ställningstagande i översiktsplanen kring hur den föreslagna markanvändningen tillgodoser riksintressena samt hur dessa ska hanteras i den efterföljande fysiska planeringen.

Riksintresset för kulturmiljövården Dalarö-Jutholmen-Dalarö skans [AB 605] omfattas i översiktsplanen av mark- och vattenanvändningen medeltät bostadsbebyggelse. I översiktsplanen framgår det bland annat att områden med värdefulla kulturmiljöer inte får förvanskas, såsom delar av Dalarö, Västerhaninge och Österhaningebygden, men inte hur detta säkerställs. I översiktsplanen framgår det också att hänsyn ska tas men inte på vilket sätt. Detta gör att Länsstyrelsen inte kan bedöma om riksintresset för kulturmiljövården tillgodoses i och med den föreslagna markanvändningen.

I översiktsplanen är ny bebyggelse föreslagen inom utredningsområdet Handen-Jordbro-Albyberg-Brandbergen. Detta område angränsar i söder till utpekat riksintresse för kulturmiljövården Österhaningebygden [AB 19]. Även utveckling som är planerad utanför ett utpekat riksintresse kan påverka förståelsen och läsbarheten av riksintressets värden och innebära en påtaglig skada. I detta fall kan södra delen av utredningsområdet Handen-Jordbro-Albyberg-Brandbergen utgöra en sådan påverkan på aktuellt riksintresse. I översiktsplanen saknar Länsstyrelsen kommunens bedömning och ställningstagande kring hur föreslagen bebyggelseutveckling precis utan för riksintresset påverkar detta. Länsstyrelsen kan därmed inte bedöma om riksintresset för kulturmiljövården tillgodoses i och med den föreslagna markanvändningen.

Riksintresse för totalförsvarets anläggningar enligt 3 kap. 9 § MB

I översiktsplanen är riksintressena och dess påverkansområden för totalförsvarets militära och civila del redovisat i text. Såsom

Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har påpekat saknas emellertid i detta avseende en redovisning i mark- och vattenanvändningskartan.

Eftersom riksintressena för totalförsvarets anläggningar och dess påverkansområden inte finns redovisade i mark- och vattenanvändningskartan kan Länsstyrelsen inte bedöma om föreslagen utveckling tillgodoser riksintressena. En sådan redovisning behövs också för att bedöma frågan om lovplikt inom och i anslutning till områden som är av riksintresse för totalförsvaret.

Riksintresse kustområdet och skärgården, 4 kap.1, 2 och 4 §§ MB

I översiktsplanen har kommunen översiktligt tagit ställning till hur föreslagen mark- och vattenanvändning bedöms påverka utpekade riksintressen enligt 4 kap. 1, 2 och 4 §§ MB. Översiktsplanen saknar dock en beskrivning av vilka natur- och kulturvärden som särskilt behöver beaktas vid påverkan på riksintresset. Eftersom översiktsplanen saknar en sådan beskrivning bedömer Länsstyrelsen att det inte går att ta ställning till hur riksintresset tillgodoses och kommunen behöver därmed hantera detta i efterkommande fysisk planering.

Mellankommunal samordning

Kommunen pekar ut utveckling av bebyggelse och infrastruktur i de gröna svaga sambanden mellan Tyrestakilen och Hanvedenkilen inom den regionala grönstrukturen. Kommunen beskriver i översiktsplanen på ett översiktligt vis hur hänsyn ska tas för att inte påverka värdena i dessa gröna svaga samband. Dock bedömer Länsstyrelsen att det finns en risk för kumulativa effekter på de gröna sambanden i och med den bebyggelseutveckling som kommunen föreslår i och i dessa områden. Det kan innebära att de svaga sambanden försämras eller att de helt försvinner. I sådana fall försvinner kontakten mellan de gröna kilarna, inklusive dess värden och funktioner.

Eftersom grönstrukturen är en mellankommunal fråga ska samordning ske med berörda kommuner så att dessa får en reell möjlighet till samverkan. I samrådsredogörelsen till översiktsplanen framgår att kommunen avser att säkerställa mellankommunal samordning där åtgärder kan påverka grönstruktur i angränsande kommuner. Det framgår dock inte i översiktsplanen hur kommunen

bedömer konsekvenserna av ingrepp i grönstrukturen och det framgår inte heller hur den mellankommunala samordningen har gått till. Därför kan Länsstyrelsen inte bedöma om en mellankommunal samordning har skett.

Hälsa och säkerhet, risken för olyckor, översvämning eller erosion (klimatrelaterade risker)

Översvämningsrisk och risk för ras, skred och erosion

Kommunens inriktning gällande översvämningsrisk och geotekniska frågor är på en mycket övergripande nivå i översiktsplanens textdel. Översiktsplanens kartor innehåller inte heller tillräcklig information om dessa frågor. Det innebär att översiktsplanen inte ger tillräckligt stöd för hantering av dessa risker i efterföljande fysisk planering samt att Länsstyrelsen inte kan bedöma om föreslagen utveckling i översiktsplanen är olämplig med hänsyn till risken för översvämning, ras, skred och erosion.

I översiktsplanen framgår att kommunen arbetar med att ta fram en ny skyfallskartering. Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen tar med den nya karteringen med resultat i den kontinuerliga översiktsplaneringen. Till dess att en ny kartering är framtagen behöver kommunen använda andra underlag för att ge vägledning i den fysiska planeringen. Kommunen har inkluderat kartering över flöden för Hågaån, Rocklösaån och Vitsån i kartmaterialet. Översiktsplanen redovisar dock inte ett beräknat högsta flöde vid dessa, vilket behöver beaktas vid efterföljande planering. Länsstyrelsen saknar vidare en redovisning över flöden för Tyresån i kartan. Även när det gäller risk för ras, skred och erosion saknas karteringar i översiktsplanens karta.

I översiktsplanen ska kommunen redogöra för sin syn på klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion samt hur dessa risker kan minska eller upphöra. Kommunen redovisar områden som kommer från kommunens klimat- och sårbarhetsanalys från år 2021 i översiktsplanens karta. Här är kartskiktet otydligt då det saknas en skriftlig förklaring till vad kartan visar och hur informationen kan användas i efterföljande fysisk planering. Det behöver även framgå vilka risker som är beaktade i den klimat- och sårbarhetsanalys som kommunen använt som underlag. Exempelvis redovisas inga risker för ras, skred och erosion i kartan. Eftersom det enligt Sveriges

geotekniska instituts *Vägledning ras, skred och erosion* bland annat finns områden med förutsättningar för skred inom Haninge kommun anser Länsstyrelsen att det behöver framgå att sådana risker inte är redovisade. Översiktsplanen återger vidare inte åtgärder för flera av de risker som är identifierade samt hur riskerna kan minska eller upphöra, detta behöver nu hanteras vidare i efterföljande planering.

Transport av farligt gods och hantering av farliga ämnen

I översiktsplanens karta redovisar kommunen vägar som är rekommenderade för transport av farligt gods som en planeringsförutsättning. Eftersom transporter av farligt gods även förekommer på Nynäsbanan anser Länsstyrelsen att kommunen på samma sätt hade behövt visa järnvägen som en planeringsförutsättning, eftersom transporterna av farlig gods på järnvägen påverkar markens lämplighet. I översiktsplanen anger kommunen vidare väg 260, Gudöbroleden, som en sekundär transportled för farligt gods. Länsstyrelsen vill framföra att det finns fler sekundära transportleder inom kommunen som även dessa behöver finnas med i översiktsplanen.

Översiktsplanen redovisar att kommunen vid fortsatt planering ska beakta lämpliga skyddsavstånd och riskreducerande åtgärder för att säkerställa trygg och säker markanvändning. Länsstyrelsen anser dock att översiktsplanen inte är tillräckligt tydlig gällande hur kommunen avser tillämpa det i efterföljande fysisk planering till exempel i form av hänvisningar till aktuella riktlinjer eller liknande.

I kommunen finns det verksamheter som enligt lagen om skydd mot olyckor (SFS2003:778) klassificerats som farliga verksamheter. Vissa av dessa verksamheter omfattas också av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Planläggning intill dessa verksamheter kräver särskild hänsyn i fysisk planering enligt PBL, vilket inte är tydligt i översiktsplanen. Översiktsplanen hade därmed behövt redovisa riskkällorna på lämpligt sätt för att ge en tydligare vägledning i den efterföljande fysiska planeringen.

Med hänsyn till ovanstående kan Länsstyrelsen inte bedöma om föreslagen utveckling i översiktsplanen är olämplig med hänsyn till risker med transporter av farlig gods och hantering av farliga ämnen.

Förorenade områden

Länsstyrelsen saknar potentiellt förorenade områden i översiktsplanens kartmaterial. Exempelvis hade översiktsplanen kunnat redogöra för, och i kartmaterialet illustrera, föroreningsituationen i områden där utveckling är föreslagen. Eftersom även texterna i översiktsplanen är på en övergripande nivå anser Länsstyrelsen att översiktsplanen inte ger tillräcklig vägledning med avseende på förorenade områden för den efterföljande fysiska planeringen eller för Länsstyrelsen att bedöma om föreslagen markanvändning utgör en risk för människors hälsa med avseende på förorenad mark.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av vikarierande länsöverdirektör Lotta Medelius-Bredhe med planhandläggare Malin Mårdén som föredragande. I ärendets slutliga handläggning har även t.f. avdelningschef Tatjana Joksimović, t.f. avdelningschef Anders Lindblom, avdelningschef Anna Conzen och avdelningschef Helene Munkner medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor:

1. Energimyndigheten, yttrande
2. Forsvarsmakten, yttrande
3. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, yttrande
4. Sveriges geotekniska institut, yttrande
5. Svenska kraftnät, yttrande
6. Trafikverket, yttrande

Kopia för kännedom (utan bilagor): Ovanstående samt Havs- och vattenmyndigheten, Luftfartsverket, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, Tillväxtverket och Region Stockholm